

रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, सञ्चय, प्रयोग सम्बन्धी इजाजत प्रदान गर्ने कार्यविधि, २०७३

(स्वीकृत मिति : २०७३।०२।१८)

औद्योगिक प्रतिष्ठान, प्रयोगशाला, अनुसन्धान केन्द्र, व्यापारिक संस्था लगायतका निकायका लागि आवश्यक पर्ने रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, सञ्चय र प्रयोगलाई व्यवस्थित गरी दुरुपयोग हुन नदिन र वातावरण प्रदूषण, जनस्वास्थ्य र पशुपंक्षी स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभाव नियन्त्रण गर्नका लागि नेपाल सरकारले लागू औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को दफा २४ बमोजिम यो कार्यविधि बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : क) यस कार्यविधिको नाम रासायनिक पदार्थ आयात, ओसारपसार, सञ्चय तथा प्रयोगको इजाजत प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३ रहेको छ ।

ख) यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. सिफारिस सम्बन्धी व्यवस्था :

क) प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम स्थापित औद्योगिक प्रतिष्ठान वा अन्य कुनै निकायलाई आवश्यक पर्ने रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, सञ्चय र प्रयोग गर्न जिल्ला स्तरीय अनुगमन समितिले सम्बन्धित निकायको निरीक्षण गरी पेश गरेको प्रतिवेदनका आधारमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयले नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयलाई अनुरोध गर्नुपर्ने छ । जिल्लास्तरीय अनुगमन समितिले गर्ने अनुगमनको ढाँचा अनुसूची-१ बमोजिम हुनेछ ।

ख) रासायनिक पदार्थ आयात, ओसारपसार, सञ्चय र प्रयोग गर्ने निकायहरूलाई आवश्यक पर्ने रासायनिक पदार्थ सम्बन्धित मन्त्रालय वा सम्बन्धित रासायनिक पदार्थको नियमन गर्ने जिम्मेवारी पाएको केन्द्रीयस्तरको निकायबाट गृह मन्त्रालयमा सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

३. अनुमति दिने : रासायनिक पदार्थ आवश्यक पर्ने निकायलाई माथि बुँदा नं. २ को प्रक्रिया पुरा भएपछि मात्र गृह मन्त्रालयले रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, भण्डारण र प्रयोग सम्बन्धी अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ । गृह मन्त्रालयले प्रदान गर्ने अनुमति पत्रको ढाँचा अनुसूची २ बमोजिम हुनेछ र अनुमति दिने रासायनिक पदार्थहरूको विवरण अनुसूची-३ र अनुसूची-४ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

तर सल्फरको अनुमति प्रदान गर्ने विषयमा नेपाल सरकार रक्षा मन्त्रालयको सिफारिसको आधारमा मात्र अनुमति प्रदान गरिने छ ।

४. रासायनिक पदार्थको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्ने : रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, भण्डारण र प्रयोग गर्दा वातावरण, जनस्वास्थ्य र पशुपंक्षीको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी सुरक्षित किसिमबाट स्थानीय सुरक्षा निकायको सहयोगमा व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित औद्योगिक प्रतिष्ठान वा निकायको हुनेछ ।

५. **प्रगति विवरण पेश गर्ने** : रासायनिक पदार्थको उपयोग गर्ने औद्योगिक प्रतिष्ठान वा निकायले रासायनिक पदार्थको आयात, भण्डारण र प्रयोगको मासिक विवरण गृह मन्त्रालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा समेत अनिवार्य रूपमा अनुसूची-५ को ढाँचामा पेश गर्नुपर्ने छ ।

६. **आयात भएको जानकारी दिनुपर्ने** : विदेशबाट आयात गरिएको रासायनिक पदार्थको विवरण उत्पादन हुने मुलुक, निर्यातकर्ता कम्पनी, रसायनको नाम, परिमाण, आयातकर्ताको नाम, Harmonized System Code, Material Safety Data code समेत खुलाई सम्बन्धित भन्सार कार्यालय र आयातकर्ताले उल्लेखित विवरणहरू खुल्नेगरी अभिलेख राखी सो को जानकारी आयात भएको मितिले ७ दिन भित्र गृह मन्त्रालयमा दिनुपर्नेछ ।

७. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था :

क. केन्द्रीय अनुगमन समिति : १) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा कुनै निकायमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, सञ्चय र प्रयोगको अनुगमनका लागि केन्द्रीयस्तरमा देहाय बमोजिमको अनुगमन समिति रहनेछ ।

१. गृह मन्त्रालय, विपद् व्यवस्थापन महाशाखाका प्रमुख संयोजक

२. उद्योग मन्त्रालयका सम्बन्धित क्षेत्रका प्राविधिक प्रतिनिधि सदस्य

३. जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयका सम्बन्धित क्षेत्रका प्राविधिक प्रतिनिधि सदस्य

४. गृह मन्त्रालय, लागू औषध नियन्त्रण शाखाका उप-सचिव सदस्य सचिव

२) समितिले उद्योगहरूमा स्थलगत रूपमा आफै वा सम्बन्धित कर्मचारी खटाई अनुगमन गर्न सक्नेछ र समितिले अनुगमनका क्रममा आवश्यकतानुसार सम्बन्धित विशेषज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्ने छ । साथै समितिले आवश्यक देखेमा सुरक्षा निकायको सहयोग लिन सक्नेछ ।

ख. जिल्ला अनुगमन समिति : (१) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा कुनै निकायमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, सञ्चय र प्रयोगको अनुगमनका लागि जिल्ला स्तरमा देहाय बमोजिमको समिति रहनेछ ।

१. प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि संयोजक

२. नेपाली सेनाका अधिकृत प्रतिनिधि सदस्य

३. जिल्ला प्रहरी कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि सदस्य

४. जिल्ला स्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समितिका अधिकृत प्रतिनिधि सदस्य

५. आन्तरिक राजस्व कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि सदस्य

(२) जिल्ला अनुगमन समितिले रासायनिक पदार्थको आयात, ढुवानी, भण्डारण र प्रयोग सम्बन्धी विषयहरूको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

८. **राय लिन सकिने** : औद्योगिक प्रतिष्ठान वा अन्य कुनै निकायमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थको आयात, ओसारपसार, संचय र प्रयोगको कारणबाट वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने सम्भावना देखिएमा जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको समेत राय लिन सकिनेछ ।
९. **निर्देशन पालना गर्नुपर्ने** : यो कार्यविधिको कार्यान्वयनको क्रममा गृह मन्त्रालयले समय समयमा आवश्यक निर्देशनहरू जारी गर्न सक्नेछ । सो को पालना गर्नु सम्बन्धित निकायको दायित्व हुने छ ।
१०. **म्याद थप सम्बन्धी व्यवस्था** : अनुमति पत्रमा तोकिएको समयभित्र रासायनिक पदार्थ आयात हुन नसकेमा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयको पैठारी प्रमाणित पत्रको आधारमा गृह मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार म्याद थप गर्न सक्नेछ ।
११. **नाका परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्था** : कुनै कारणवश अनुमतिपत्रमा तोकिएको भन्सार नाकाबाट रासायनिक पदार्थ आयात हुन नसकेको अवस्थामा गृह मन्त्रालयले औचित्यता हेरी भन्सार नाका परिवर्तन गर्ने अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ ।
१२. **बाधा अड्काउ फुकाउने** : यस कार्यविधिको कार्यान्वयनको सिलसिलामा द्विविधा उत्पन्न भएमा गृह मन्त्रालयले बाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।

अनुसुची १

अनुगमन समितिको निरीक्षण प्रतिवेदन फारम

निरीक्षण मिति :

फर्म/उद्योगको नाम :

ठेगाना :

संचालकको नाम :

फोन नं.:

क्र.सं.	उद्योगलाई आवश्यक पर्ने केमिकलको नाम	उद्योगको स्कीम बमोजिम वार्षिक आवश्यक पर्ने केमिकलको परिमाण	उद्योगबाट उत्पादन हुने वस्तु	उद्योगको वार्षिक उत्पादन क्षमता	यस अवधिमा उत्पादित वस्तुको परिमाण	गत निरीक्षणको अन्तिम मौज्जात	यस अवधिमा आयात भएका केमिकलको परिमाण	जम्मा केमिकलको परिमाण	यस अवधिसम्मको खपत परिमाण	बाँकी परिमाण	भण्डारण क्षमता

केमिकल आयात गर्ने कम्पनीको नाम र ठेगाना :

जिल्ला प्रशासन कार्यालयको प्रतिनिधिको नाम, सही र छाप :

आन्तरिक राजस्व कार्यालयको प्रतिनिधिको नाम, सही र छाप :

घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयको प्रतिनिधिको नाम, सही र छाप :

जिल्ला प्रहरी कार्यालयको प्रतिनिधिको नाम, सही र छाप :

नेपाली सेना कार्यालयको प्रतिनिधिको नाम, सही र छाप :

अनुसुची २

विषय : केमिकल्स भिकाउने बारे ।

श्री परराष्ट्र मन्त्रालय,
कन्सुलर विभाग,
त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं ।

श्रीलाई कार्यमा प्रयोग गर्न निम्न बमोजिमका सामान/केमिकल्सबाट पैठारी गरी भन्सार कार्यालयमा नियम बमोजिम लाग्ने महसुल बुझाई स्थानीय प्रशासनको रेखदेख एवं नियन्त्रणमा सुरक्षितसाथ राखी तोकिएको कार्यमा मात्र प्रयोग गर्न गराउन/प्रयोग भएको सामान/केमिकल्सको विवरण प्रत्येक ३ (तीन) महिनामा स्थानीय प्रशासनमा बुझाउने गरी माथि उल्लेख भएबमोजिमको मुलुकबाट भिकाउन आयात इजाजतको लागि ताहाँ लेखि पठाउने मिति को निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

सामान/केमिकल्सको विवरण

सि.नं.	केमिकलको नाम	परिमाण	खरिद गर्ने कम्पनिको नाम

(उल्लेखित रासायनिकपदार्थ आयात गर्ने अवधि ६(छ) महिनाको हुनेछ)

बोधार्थ तथा कार्यार्थ :

श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ।
श्री भन्सार विभाग, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं ।
श्री भन्सार कार्यालय, ।
श्री आन्तरिक राजश्व कार्यालय,।
श्री घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समिति, ।
श्री

.....:- उल्लेखित रासायनिकपदार्थ आयात भएपछि यथाशीघ्र स्थानीय प्रशासनमा जानकारी गराउनु हुन ।

अनुसुची ३

नेपाल सरकारको मिति २०६०/१२/३० को मन्त्रिस्तरीय निर्णय अनुसार गृह मन्त्रालय लागु औषध नियन्त्रण शाखाले स्वीकृति दिने २३ Precursors र परराष्ट्र मन्त्रालयलाई सिफारिस गरिने १० केमिकलहरूको विवरण

Table I	Table II	Chemical
1. Acetic anhydride	1. Acetone	१. सल्फर
2. N. Actylanthranilic acid	2. Anthranilic Acid	२. पोट्यासियम क्लोरेट
3. Ephedrine	3. Ethyl Ether	३. सोडियम नाइट्रेट
4. Ergometrine	4. Hydrochloric Acid	४. अमोनियम नाइट्रेट
5. Ergotamine	5. Methyl Ethyl Ketone	५. पोट्यासियम नाइट्रेट
6. Isosafrole	6. Phenylacetic Acid	६. क्लोरिन
7. Lysergic Acid	7. Piperidine	७. नाइट्रिक एसिड
8. 3, 4-Methylenedixyphenyl-2-Propanone	8. Sulphuric Acid	८. फस्फरिक एसिड
9. Norphedrine	9. Tulone	९. फर्मिक एसिड
10. 1-Phenyl-2-Propanone		१०. हाइड्रोफ्लोरिक एसिड
11. Piperonal		
12. Potassium Permanganate		
13. Pseudoephedrine		
14. Safrole		

अनुसुची ४

गृह मन्त्रालयबाट अनुमति लिनुपर्ने रासायनिक पदार्थहरू

१. काष्टिक सोडा	१२. फर्मिक एसिड	२३. क्लोरिन
२. सोडा एस	१३. फस्फरिक एसिड	२४. हाइड्रोलिक एसिड
३. सोडियम कार्बोनेट	१४. सोडियम हाइड्रो सल्फाइड	२५. थिनर
४. ब्लिचिङ पाउडर	अफ सोडा	२६. सल्फरिक एसिड
५. सोडियम वाइकार्बोनेट	१५. हाइड्रोजन पेरोक्साइड	२७. नाइट्रिक एसिड
६. एसेटिक एसिड	१६. कपर सल्फेट	२८. हाइड्रोक्लोरिक एसिड
७. जिन्क अक्साइड	१७. अक्जालिक एसिड	२९. फस्फरिक एसिड
८. आल्मोनियम सल्फेट	१८. एमोनियम सल्फेट	३०. फोरमिक एसिड
९. विविध ग्लोवरसाल्ट एसिड	१९. स्टेरिक एसिड	३१. ड्राभर सोल
१०. अल्कोहल	२०. साइट्रिक एसिड	३२. एडिटिम्स
११. क्याल्सियम कार्बाइड	२१. एमोनियम क्लोराइड	३३. डि ओ.पि.
	२२. फेरमिक एसिड	

अनुसुची ५

कम्पनी/फर्मको नाम :

ठेगाना :

मिति देखि सम्मको रासायनिक पदार्थको खपत विवरण :

सि.नं.	रासायनिक पदार्थको नाम	जम्मा परिमाण	यस अवधिमा खपत भएको परिमाण	बाकी मौज्दात	कैफियत